

Maa psalmid

Dirigent **Kuldar Schüts** // solist **Heldur Harry Põlda** (RO Estonia)

Kavas: Paul John Rudoi, Timothy C. Takach, Henrik Dahlgren ja Tõnu Kõrvits

admirals

Eesti Kontserdi hooaja peatoetaja

admirals.group

Admirals Group AS

N 24. APRILL 2025 19.00 Estonia kontserdisaal

Maa psalmid

Eesti Rahvusmeeskoor
Heldur Harry Põlda (tenor, RO Estonia)
Dirigent **Kuldar Schüts**

Henrik Dahlgren (*1991) „Son to Mother” / „Poeg emale” (2017) Tekst: Maya Angelou	7'
Solist Karel Tohv	
Veljo Tormis (1930–2017) „Raua needmine” (1972) Tekst: soome rahvuseepos „Kalevala” IX, seadnud ja täiendanud August Annist, Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski	10'
Solistid Andres Alamaa ja Oliver Povel, šamaanitrummil Margus Vaht	
Sarah Kirkland Snider (*1973) „Psalm of soil” / „Maa psalm” (2013) Tekst: Nathaniel Bellows	10'
Solist Heldur Harry Põlda	
Cyrellus Kreek (1889–1962) Taaveti laul 137 („Paabeli jõgede kaldail”) (1938) Tekst: Psalm 137:1–6	7'

Paul John Rudoj (*1985)

„Song of Sky and Sea: A Song of Realization“ / „Taeva ja mere laul: laul taipamisest“ (2016)

21'30

1. „At Every Instant“ / „Igal hetkel“, tekst: Rumī
2. „The Infinite Dwelling“ / „Piiritu eluase“, tekst: Kabir
3. „Two Falling Stars“ / „Kaks langevat tähte“, tekst: Ḥāfez
4. „As On Sky“ / „Nagu taevas“, tekst: Kabir

Solistid Heldur Harry Põlda, Grigori Rutškin, Reio Blond, Priidu Aardam, Alo Rammo, Rasmus Erismaa

Video autor ©Lynn Lukkas

Tõnu Kõrvits (*1969)

„Do Not Go Gentle into That Good Night“ / „Ära mine vagusalt sinna lahkesse öösse“ (2024)

Tekst: Dylan Thomas

7'

Timothy Takach (*1978)

„Luceat eis“ / „Paistku neile“ (2001)

Tekst ladinakeelsest surnutemissast ja piiblist (Jh 15:13)

4'

Arvo Pärt (*1935)

„Da pacem Domine“ / „Anna meile rahu“ (2004)

Tekst: gregoriaani antifon

4'30

Eesti Kooriühingu poolt 2023. aasta parimaks dirigendiks valitud Kuldar Schüts on lisaks laulja- ja koormeisteriametile Eesti Rahvusmeeskooris üks praeguse aja eesti koorielu alustalasid: ta on Inseneride meeskoori, Eesti Meestelaulu Seltsi üle-eestilise poistekoori Kalev, Kalamaja segakoori, Swedbanki segakoori ja meeskoori Homme dirigent. Kuldar oli XIII noorte laulu- ja tantsupeo „Püha on maa“ poistekooride liigijuht.

Eesti Rahvusmeeskoori ette astub Schüts enda koostatud kavaga, mille keskmes on praeguses ajas tegutsevate tippheliloojate ingliskeelsed meeskoorilaulud kõrvuti eesti väarikaimate koorimuusika autorite loominguga.

Henrik Dahlgren
Foto: Sofie Leifsdotter

Noor rootsi komponist ja arranžeerija **Henrik Dahlgren** alustas muusikukarjääri trummarina, ent leidis siis oma tõelise kutsumuse heliloojana, keskendudes inimhääle ja koori väljendusvõimalustele. Malmö Muusikaakadeemias, Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis ja Aberdeeni Ülikoolis õppinud Dahlgren liigub erinevate stiilide ja žanrite vahel ning on teinud koostööd mitmete kodumaiste ja rahvusvaheliste ansamblitega: Vocal Art Ensemble of Sweden, USC Thornton Chamber Singers, San Diego Master Chorale, Pro Coro Canada, Helsingborgi Sümfooniaorkester, US Air Force Academy Band, Voces8 ja Apollo5.

Üheks Henrik Dahlgreni enim esitatud teoseks on kujunenud „**Son to Mother**“ (2017), mille ta komponeeris meeskoori Svanholm Singers ja nende dirigendi Sofia Söderbergi tellimusel, mõelduna esitamiseks ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni väljakuulutamise 70. aastapäevale pühendatud kontserdil. Pärast pikki tekstiotsinguid valis helilooja oma koorilaulu aluseks ameerika memuaarikirjaniku, poeedi ja kodanikuõiguste aktivisti Maya Angelou (1928–2014) luuleread.

*„Maya Angelou luule rabas
mind oma tohutu jõu ja
emotsionaalsusega, nii et minu
kirjutatud muusika ei suutnud
sellega sammu pidada; kõik, mis*

*ma komponeerisin, mõjus Angelou
sõnade kõrval banaalselt. Peagi
mõistsin, et kiht-kihilt muusikaga
üleküllastamise asemel võin
kasutada teksti võimendamiseks
hoopis vaikust. Vaikus on ühtaegu
hirmutav ja tõsine – mingis mõttes
ainus vääriline vastus sellisele
poeesiale. Niisiis otsustasingi
rajada teose vaikusele. Lugu algab
küll vastupidiselt – meeleheitliku
karjega –, mille järel harutuvad
värsiread üksikuteks sõnadeks.
Neid koratakse iga kord uues
järjestuses, peaaegu nagu mantrat.
Lõpuks leiavad sõnad oma õige
koha ja avanevad alles siis täies
tähtsuses.“ – Henrik Dahlgren*

I start no
wars, raining poison
on cathedrals,
melting Stars of David
into golden faucets
to be lighted by lamps
shaded by human skin.

They
say you took my manhood,
Momma.
Come sit on my lap
and tell me,
what do you want me to say
to them, just
before I annihilate
their ignorance?

Mina ei alusta
sõdu, mis puistavad mürgiga üle
toomkirikud,
mis sulatavad Taaveti tähed
kuldseiks kraanideks,
millele heidavad valgust lambid
inimnahast kattega.

Nad ütlevad,
et sa võtsid mult mu mehelikkuse,
Emps.
Tule, istu mu põlvele
ja räägi mulle,
mida ma sinu arvates pean
neile kostma, enne
kui ma nende sõgeduse
pihuks ja põrmuks teen?

Tõlkinud Ave Teesalu

Veljo Tormis on jäädvustanud end muusikalisele maailmakaardile eesti koorimuusika suurkujuna, kes andis oma loomingus uue elu eesti ja hõimurahvaste kultuuri kõige sügavamale kihistusele, regivärsilisele rahvalaulule. Mitmel puhul on talle inspiratsiooni pakkunud soomlaste rahvuseepos „Kalevala“ – selle ainetel on kirjutatud üks tema tuntumaid koorioopuseid **„Raua needmine“** (1972). Autor sai teose loomiseks impulsi seoses Tallinna Kammerkoori kümnenda aastapäeva puhul korraldatud laulukonkursiga. Tormist paelusid sel ajal loitsu ja šamanismi alged eesti rahvaluules, mida ta tahtis kasutada ka muusikas. Saanud teada, et Lennart Meril on kodus ehtne Kamtsätkalt pärit nõiatrumm, tutvus ta lähemalt selle pilli kõlaga ja lülitas kavandatavasse teosesse. „Istusin nädal aega maakodus, rööksin laulda kõva häälega ja jäljendasin trummi klaverit tagudes,“ on kirjeldanud loo sünniprotsessi helilooja. „Proovisin mitmeid hääletegemisviise – küll kõrihääli, küll surmahirmukarjatusi, küll laulmist läbi hammaste. Ma olin täitsa kindel, et sellised lauluvõtted, mida ma seal proovisin, tekitavad vokalistide seas proteste. Ja tekitasidki. Konflikt lauljatega jõudis isegi niikaugele, et mõned lauljad olid minu katsetuste peale kaevanud ühele kurguarstile, kes kirjutas mulle etteheitva kirja, ähvardas asja anda isegi kohtusse.“

Veljo Tormis
Foto: Kaupo Kikkas

Teose esiettekanne toimus 1973. aasta maikuu Tallinna Kammerkoori ja dirigent Arvo Ratasepa poolt, trummi mängis helilooja ise. Laulukonkursi žürii hindas teose II preemia vääriliseks. „Ega ma ei pretendeerinudki millelegi rohkemale, sest see teos on oma faktuurilt ja koorikäsituselt natukene ebaharilik ja harjumatu, nii et ta ei ole see, mida oodatakse ühelt koorilauluvõistluse laulult,“ on tähendanud Tormis. Vaatamata sellele sai „Raua needmine“ kooride seas populaarseks ning on kujunenud autori üheks enim esitatud oopuseks väljaspool Eestit.

Ohoi sinda, rauda raiska,
rauda raiska, rähka kurja,
liha sööja, luu pureja,
vere süütuma valaja!
Kust said kurja, kange'eksi,
üleliia ülbe'eksi?
Hurjuh sinda, rauda raiska!
Tean ma sündi su sõgeda,
arvan algust su õela!

Käisid kolme ilmaneitsit,
taeva tütarta tulista,
lüpsid maale rindasida,
soo pääle piimasida.
Üks see lüpsis musta piima,
sest sai rauda pehme'eda;
teine valgeta valasi,
sellest tehtud on teraksed;
kolmas see veripunasta,
sellest malmi ilma tulnud.

Ohoi sinda, rauda raiska,
rauda raiska, rähka kurja!
Ei sa siis veel suuri olnud,
ei veel suuri, ei veel uhke,
kui sind soossa solguteldi,
vedelassa väntsuteldi.
Hurjuh sinda, rauda raiska!
Tean ma sündi su sõgeda,
arvan algust su õela!
Susi jooksis sooda mööda,
karu kõmberdas rabassa,
soo tõusis soe jalusta,
raba karu kända alta.
Kasvid raudased orased,
soe jalgade jälile,
karu käppade kohale.

Ohoi rauda, laukalapsi,
rabarooste, pehmepiima!
Kes su küll vihalle käskis,
kes pani pahalle tööle?

Surma sõitis sooda mööda,
taudi talveteeda mööda,
leidis soost terakse taime,
raua rooste lauka'alta.

Nii kõneles suurisurma,
taudi tappaja tähendas:
mäe alla männikussa,
põllulla küla päralla,
talu aitade tagana:
siin saab surma sepipada,
siia ahju ma asetan,
siia tõstan lõõtsad laiad,

hakkan rauda keetamaie,
raua roostet lõõtsumaie,
rauda tampima tigidaks.

Rauda, vaene mees, värises,
jo värises, jo võbises,
kuulis kui tule nimeä,
tule kurja kutsumista.

Ohoi sinda, rauda raiska!
Ei sa siis veel suuri olnud,
ei veel suuri, ei veel uhke,
kui sa ääsilla ägasid,
vingusid vasara alla.

Taat see ahjulta ärises,
halliparda vommi päälta:

Rauda rasvana venikse,
ila kombel valgunekse,
veerdes alla ääsi'ilta,
voolates valutulesta.

Veel sa rauda pehmekene,
miska sind karastatakse,
terakseksi tehtanekse?
Toodi ussilta ilada,
musta maolta mürgikesta.
Ei see raud kuri oleksi,
ilma usside ilata,
mao musta mürkideta.

Taat see ahjulta ärikes,
halliparda vommi päältä:
Varja nüüd vägeva Looja,
kaitse kaunike Jumala,
et ei kaoks see mees koguni,
hoopistükkis ema lapsi
Looja loodusta elusta,
Jumala alustatusta.

Uued ajad. Uued jumalad.
Kahurid, lennukid,
tankid, kuulipildujad.
Uus raud ja teras,
uhiuued targad,
täpsed, vägevad tapjad,
automaatsete sihtimiseseadmetega
tuumalaengut kandvad,
tõrjerelvadele kättesaamatud raketid.

Noad, odad,
kirved, taprid, saablid,
lingud, tomahawkid, bumerangid,
ammud, nooled, kivid, kaikad,
küüned, hambad, liiv ja sool,
tuhk ja tõrv, napalm ja süsi.

Uus ja kõige kaasaegsem tehnika,
elektroonika viimane sõna,
valmis liikuma igasse punkti,
kõrvalekaldumatult sihti tabama,
peatama, rivist välja lööma,
hävitama,
võitlusvõimetuks tegema,
haavama, teadmata kaotama,
tapma, tapma, raua, terase,
kroomi, titaani, uraani, plutooniumi
ja paljude teiste elementidega.

Ohoi sinda, rauda kurja,
mõõka sõja sünnitaja,
rauda rähka, kulda kilpi,
sina teras, nurja tõugu!
Hurjuh sinda, rauda raiska,
Oleme ühesta soosta,
ühest seemnest me siginud
sina maasta, mina maasta
musta mulda me mõlemad
ühe maa pääl me elame
ühe maa sees kokku saame
maad meil küllalt siis mõlemal.

Sarah Kirkland Snider
Foto: sarahkirklandsnider.com

Ameeriklanna **Sarah Kirkland Snider** on tituleeritud 35 kõige silmapaistvama naishelilooja hulka klassikalises muusikas (The Washington Post, 2019). Tema looming, mis hõlmab orkestri-, kammer- ja vokaalmuusikat, tõuseb esile emotsionaalse sügavuse, lüürilisuse ja žanriüleste mõjutuste poolest, ühendades klassikalise muusika, *indie rocki* ja minimalismi elemendid.

„Psalm of the Soil“ („Maa psalm“), mis valmis 2013. aastal meeste vokaalansambli Cantus tellimusel, mõtestab inimese suhet maaga – sõna otseses mõttes pinnasega, kuid ka metafoorselt: juurte, identiteedi ja ühtekuuluvustunde kaudu. Teose teksti kirjutas helilooja sagedane koostööpartner, kirjanik ja poeet

Nathaniel Bellows (*1972), kelle introspektiivne ja looduskeskne poeetiline keel haakub hästi Snideri emotsionaalselt laetud muusikaga. Inspireerituna filmidest „The Emigrants“ ja „Days of Heaven“ ning Willa Catheri romaanist „O Pioneers!“, mõtiskleb teos selle üle, kuidas uus ja võõras pinnas võib saada sidemeks mineviku ja tuleviku vahel. Eriti tugevalt kõlab see nende inimeste loos, kes töötavad sõna otseses mõttes „maa peal“ – just läbi looduskogemuse ja maaharimise sünnib taas kontakt juurte, traditsioonide ja sisemise tasakaaluga.

„Maa psalmi“ luues soovisime Nathanieliga süveneda identiteedi ja füüsilise paiga teemadesse, eeskätt selles kontekstis, kuidas need suhestuvad immigrantide kogemusega – ärahistuse ja lootuse, võitluse ja vabaduse ideedega – kõige sellega, mida kannustab usk, et vaprus ja ohverduse läbi võib jõuda turvatunde ja hingerahuni. (Sarah Kirkland Snider)

Under meadow
golden furrow
bones of heroes
the lonely lay

Among maples
sun-struck steeples
hidden circles
ring out our days

In my memory
home eludes me
gone the beauty
of who I've been

Gone the duty
blood of family
sky above me
a dome of pain

You who come here
arrive defeated
fleeing frightened
you will be safe

You who found this
land uneasy
find who you are
in this new place

Hold the newness
lost included
blossoms millions
meadows grain

Across oceans
ghosts will beckon
land will listen
and I will sing

All niidu
kuldne vagu
kangelaste luud
üksildane lesimine

Vahel vahtrate
päiksekullas tornitippude
kui kuuldamatud ringid
kaiguvad me päevad

Mu mälestustes
jääb mulle tabamatuks kodu
kadunud mu kunagise
olemise ilu

Kadunud mu kohus
pere vereliin
mu kohal
taevalaotus

Teie kes saabute siia
murtuna
ja hirmunult pagenuna
olete hoitud

Teie kes arvate
selle maa olevat rahutu
leidke iseend
selles uues paigas

Hoidke uut
ja samas kaotatud
miljonid õied
niitudel

Üle ookeanide
viipavad kummitused
maa kuulab
ja mina laulan

Tõlkinud Ave Teesalu ja Evelin Kõrvits

Cyrillus Kreek on üks mõjukamaid rahvusliku helikeele kujundajaid ja tähtsamaid uuendajaid eesti koorimuusikas. Tema elutöö moodustavad kolm lahutamatut ja üksteist täiendavat tegevust: rahvamuusika kogumine ja uurimine, õpetajatöö ning helilooming. Kõige säravamalt väljendub tema geenius kooriloomingus, mille nimekirja kuulub üle 700 rahvaviisitöötuse, lisaks ligi 500 koraalitöötlust ja üle 20 algupärase meloodiaga koorilaulu nii ilmalikele kui ka vaimulikele tekstidele. Eraldi esiletõstmist väärib 1927. aastal loodud „Requiem” – esimene žanrinäide eesti autori sulest.

Cyrillus Kreek
Foto: internet

Kreegi „Taaveti laulud“, mille all tuntakse üheksat psalmitekstidele kirjutatud kooriteost, on omamoodi sillaks helilooja sadade vaimulike rahvaviiside seadete ning mastaapse reekviemi vahel – neis on nii reekviemilikku sügavust ja rahu kui ka vaimulikele rahvaviisidele omaseid meloodiakäände ja põhjamaist kargust. **Taaveti laul 137 („Paabeli jõgede kaldail“)** põhineb ortodoksi kiriku laulmistraditsioonidel ja meloodiatel. Psalmi aluseks on retsitatiivne *znamennõi raspev*, mida helilooja on arendanud peamiselt faktuuri tihendamise ja dünaamiliste kontrastide kaudu. Esmalt valmis see meeskoorivariandis (1938), seejärel seadena segakoorile (1944). Võimalik, et teose loomeajendiks oli helilooja ema kaotus (Maria Kreek suri 25. juunil 1938).

Paabeli jõgede kaldail,
seal me istusime ja nutsime,
kui mõtlesime Sioonile.
Rommelgate otsa, mis seal olid,
me riputasime oma kandleid.
Sest seal küsisid meilt
meie vangiviijad laulu sõnu
ja meie piinajad rõõmulaule:
„Laulge meile Sioni laule!”
Kuidas me võime laulda
Issanda laulu võõral pinnal?
Kui ma sind unustan, Jeruusalemm,
siis ununegu mu parem käsi!
Jäägu mu keel kinni suulae külge,
kui ma sinule ei mõtleks,
kui ma ei paneks Jeruusalemma
oma ülemaks rõõmuks!

Paul John Rudoi
Foto: erakogu

Paul John Rudoi on auhinnatud ameerika helilooja, dirigent, tenorilaulja ja ettevõtja, kelle loomingut on iseloomustatud kui ainulaadset, enesekindlat ja uuendusmeelset. Tema teoseid tellivad ja esitavad ansamblid üle kogu maailma, teiste seas Santa Fe Desert Chorale, Orphei Drängar, Cantus ja Spokane Kantorei; hinnatud tenorisolistina on ta esinenud ja salvestanud mitmekesisest repertuaari mainekate professionaalsete kollektiivide koosseisus. Lisaks on Rudoi kirglik uue muusika edendaja ning veebiplatvormi Consortio kaasasutaja – see keskkond on loodud selleks, et lihtsustada kooride ja heliloojate koostööd tellimusloomingu vallas.

Tema neljaosaline meeskooritsükkel „**Song of Sky and Sea: A Song of Realization**“ (2016) viib hingestatud muusikalisele teekonnale, mis algab surmahetkest ning liigub läbi sisemise äratundmise jumalikkuse poole, saavutades lõpuks täieliku ühtesulamise Armastusega. Teos põhineb ingliskeelsetel tõlgetel luuletajate-müstikute Rūmī, Kabiri ja Ḥāfeẓi tekstidest ning juhib kuulaja sügavale eneseavastamisretkele. Iga osa on seotud eelnevaga nii harmoonia, rütmi kui ka meloodia kaudu, moodustades terviku, mis kutsub kuulajat endasse süüvima ja kaasa mõtleva. Helilooja ise on öelnud: „Kuigi tsükkel võib esmapilgul tunduda keerukas, hakkab see ajapikku kõlama tuttavalt – tuleb vaid anda aega ja kuulata südamega.“

1. At Every Instant

Text: Rūmī (1207–1273)

English translation by Simone Fatal

At every instant and from every side,
resounds the call of Love:
We are going to sky, who wants to
come with us?
We have gone to heaven,
we have been the friends of the
angels,
And now we will go back there,
for there is our country.
We are higher than heaven,
more noble than the angels:
Why not go beyond them?
Our goal is the Supreme Majesty.
What has the fine pearl to do
with the world of dust?
Why have you come down here?
Take your baggage back. What is this
place?
Luck is with us, to us is the sacrifice!
Like the birds of the sea, men come
from the ocean – the ocean of the
soul.
How could this bird, born of that sea,
make his dwelling here?
No, we are the pearls from the bosom
of the sea, it is there that we dwell:
Otherwise how could the wave
succeed
to the wave that comes from the soul?

2. The Infinite Dwelling

Text: Kabir (1440–1518)

English translation by Rabindranath
Tagore

The infinite dwelling of the infinite
Being is everywhere:
In earth, water, sky, and air.

1. Igal hetkel

Tekst: Rūmī (1207–1273)

Inglise keelde tõlkinud Simone Fatal

Igal hetkel, igast suunast
kostub armastuse kutse.
Tõuseme kõrgele lendu, kes tahab
tulla kaasa!
Oleme käinud taevas
ja sõbrustanud inglitega
ning siis läheme tagasi,
sest seal on meie maa.
Oleme taevast kõrgemal
ja üllamad kui inglid.
Miks mitte minna kaugemale?
Meie siht on ülim pühalikkus.
Mis pistmist on kaunil pärlil
maailmaga, mis on täis tolmu?
Miks tulite te siia alla?
Viige oma koorem tagasi. Mis koht see
on?
Meid saadab õnn, meile tuuakse
ohvreid.
Just nagu merelinnud, on ka inimesed
tulnud ookeanist – hingede ookeanist.
Kuidas sai sellest merest sündinud
lind
endale siia kodu luua?
Ei, meie oleme pärlid merepõhjast,
meie kodu on seal:
kuidas muidu oleks saanud lainest
laine,
mis tuleb otse hingest?

Tõlkinud Liis Epler

2. Piiritu eluase

Tekst: Kabir (1440–1518)

Inglise keelde tõlkinud Rabindranath
Tagore

Piiritu Oleluse piiritu eluase on
kõikjal –
maal, vees, taevas ja õhus.

3. Two Falling Stars

Text: Ḥāfez (~1325–1389)

English translation by Daniel Ladinsky

Let us be like
Two falling stars in the day sky.
Let no one know of our sublime beauty
As we hold hands with God
And burn
Into a sacred existence that defies –
That surpasses
Every description of ecstasy and love.

4. As On Sky

Text: Kabir (1440–1518)

English translation by Rabindranath
Tagore

Oh my heart! Wake, oh wake!
The moon is within me, and so is the sun.
The inward and the outward
are become as one sky,
the Infinite and the finite are united.
The hills and the sea and the earth.
The days and the nights.
The rising and the setting of the sun.
The oceans and the unnumbered stars.
The limit and the limitless.
The body and the mind.
The beginning, the middle, and the end.
The conscious and the unconscious.
Between the poles of the
conscious and the unconscious,
there has the mind made a swing:
Thereon hang all beings and all worlds,
and that swing never ceases its sway.
Millions of beings are there:
The sun and the moon
in their courses are there.
Millions of ages pass,
and the swing goes on.
All swing!
The sky and the earth
and the air and the water.
O brother!

3. Kaks langevat tähte

Tekst: Ḥāfez (~1325–1389)

Inglise keelde tõlkinud Daniel Ladinsky

Olgem nagu
kaks langevat tähte päise päeva taevas.
Ärgu keegi tabagu me ülevat ilu,
kui Jumalal käest hoides
põleme
pühasse olemasollu, mis trotsib –
mis ületab iga viimset kui
armastuse ja ekstaasi kirjeldust.

4. Nagu taevas

Tekst: Kabir (1440–1518)

Inglise keelde tõlkinud Rabindranath
Tagore

Oh, mu süda! Ärka, ärka ometi!
Mu sees on kuu ja nõndasamuti päike.
Sisemine ja välimine on saanud
kui üheks-samaks taevaks,
piiritu ja piiridesse seatu sulanud ühte.
Nii ka mäed, meri ja maa.
Päevad ja ööd.
Päiksetõus ja loojumine.
Ookeanid ja loendamatud tähed.
Äär ja ääretus.
Keha ja vaim.
Algu, keskpaik ja ots.
Teadlik ja teadvustamatu.
Teadliku ja teadvustamatu
pooluste vahele
on vaim üles seadnud kiige.
Sellel kõlguvad kõik olendid ja ilmad
ja see kiik ei lakka iial kiikumast.
Sellel on miljoneid olendeid,
ka päike ja kuu
oma kulgemisteil.
Mööduvad miljonid ajastud
ja kiikumine kestab.
Kõik kiigub!
Taevas ja maa,
õhk ja vesi.
Oh vend!

He who has seen that radiance of love,
he is saved:
There the sky is filled with music.
Day and night,
the chorus of music fills the heavens:
The light of the sun, the moon,
and the stars shines bright.
The melody of love swells forth.

Kes on näinud seda armastuse sära,
on pääsenud.
Taevas on täidetud muusikast.
Nii päeval kui ööl
täidab muusikakoor taevid.
Päikese, kuu
ja tähtede valgus särab eredana.
Armastuse meloodia paisub üha valjemaks.

Tõlkinud Ave Teesalu

Tõnu Kõrvits
Foto: Kaupo Kikkas

Tõnu Kõrvitsast on kujunenud üks mängitumaid eesti heliloojaid. Tema poeetiline ja nägemuslik muusika viib kuulaja hüpnootilistele rännakutele looduse ja rahvapärимuse, inimhinge ja alateadvuse maastikele. Romantiline tundepagas on tema loomingus leidnud aastatega aina peenema ja tehniliselt mitmekesisema väljenduse – helikeelde on lisandunud üha rikkamaid harmoonia- ja tämbrivärve ning keerukamaid fakteure. Autori mitmepalgeline looming hõlmab kõiki traditsioonilisi muusikazhanre alates lava- ja orkestriteostest kuni kammeroopuste, koori- ja soololaulude ning filmimuusikani.

2024. aastal loodud meeskooriteos **„Do Not Go Gentle into That Good Night“** („Ära mine vagusalt sinna lahkesse öösse“) Walesi poeedi

Dylan Thomase (1914–1953) tekstile kannab pühendust Tõnu Kõrvitsa kompositsiooniõpetajale Raimo Kangrole, kelle mantlipärijana ta jätkab õppejõu tööd Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias.

„Raimo Kangro andis mulle mu loomingus vabaduse. Ta ütles kohe esimeses tunnis, et ma pean kirjutama sellist muusikat, nagu minu seest tuleb. Et ärgu ma püüdku olla keegi teine ja ärgu ma tehku midagi, mis on mulle võõras. See on iseenesest lihtne asi, aga ma mõtlen selle lause peale väga sageli. Ja praegu püüan ma ka oma õpilastele muusikaakadeemias seda vabadust süstida.“ – Tõnu Kõrvits

„Do Not Go Gentle into That Good Night“ kõlas esiettekandes 26. septembril 2024 Estonia kontserdisaalis Raimo Kangro 75. sünniaastapäevale pühendatud kontserdil, kus seda esitas Eesti Rahvusmeeskoor Mikk Üleoja juhatusel.

Do not go gentle into that good night,

Old age should burn and rave at close
of day;
Rage, rage against the dying of the
light.

Though wise men at their end know
dark is right,
Because their words had forked no
lightning
They do not go gentle into that good
night.

Good men, the last wave by, crying how
bright
Their frail deeds might have danced in
a green bay,
Rage, rage against the dying of the
light.

Wild men who caught and sang the
sun in flight,
And learn, too late, they grieved it on its
way,
Do not go gentle into that good night.

Grave men, near death, who see
with blinding sight
Blind eyes could blaze like meteors
and be gay,
Rage, rage against the dying of the
light.

And you, my father, there on the sad
height,
Curse, bless, me now with your fierce
tears, I pray.
Do not go gentle into that good night.
Rage, rage against the dying of the
light.

Ära mine vagusalt sinna lahkesse öösse,

vanadus leegitsegu ja mõiraku päeva
sulgudes,
määratse, määratse valguse surmale vastu.

Ehkki targad mehed oma lõpus teavad, et
pimedus
on õige, sest nende harksõnad pole
tabanud välku,
nemad ei lähe vagusalt sinna lahkesse
öösse.

Head mehed karjudes viimse laine viipel,
kui säravalt
võinuksid nende nõdrad teod tantsida
haljas lahes,
määratsevad, määratsevad valguse surmale
vastu.

Pöörased mehed, kes püüdsid ja laulsid
lennul pagevat päikest
ja mõistsid liiga hilja, et kurvastavad teda
ta teel,
ei lähe vagusalt sinna lahkesse öösse.

Tõsised mehed surma lähedal, kes
pimestava
pilguga näevad,
et pimedad silmad suudaksid lõõmata kui
meteooreid ja rõõmsad olla,
määratsevad, määratsevad valguse surmale
vastu.

Ja sina, mu isa, seal kurval kõrgendikul,
nea, õnnista mind nüüd oma raevuste
pisaratega, palun.
Ära mine vagusalt sinna lahkesse öösse.
Määratse, määratse valguse surmale vastu.

Tõlkinud Paul-Eerik Rummo

Timothy Takach

Foto: Soona

Auhindadega pärjatud ameerika helilooja **Timothy Takach** on kirjutanud valdavalt koorimuusikat, mida esitavad nimekad kollektiivid nii tema kodumaal kui ka rahvusvahelistel lavadel. Tema muusika paistab silma lüüriliste meloodiate ja rikkalike harmooniatega, olles kantud autori soovist kunsti abil inimkonda paremaks muuta.

„Luceat eis“ (2001) valmis Greg Harrise tellimusel mälestusteosena Mary Yolanda Dowlingile ja teistele ohvritele, kes hukkusid 11. septembril 2001 toimunud kaksiktornide terrorirünnakus. Mary Yolanda Dowling oli kauni häälega laulja, kes külastas tol saatuslikul päeval lõunatornis oma eelmist tööandjat. Pealtnägijate sõnul aitas naine paljudel inimestel väljapääsutreppi leida, kuid ise ta välja ei jõudnud. Teose tekst on võetud

ladinakeelsest surnutemissast, mida helilooja on täiendanud salmiga Johannese evangeeliumist (15:13): „Ei ole olemas suuremat armastust kui see, et keegi annab elu oma sõprade eest.“ Leinast ja valust väljakasvav muusika suubub cis-mollist järk-järgult valguse, rahu ja lootuse poole, kuni jõuab Cis-duuri.

„Tahtsin, et kuulaja kuuleks lootusekiiri, valguse vilksatust, mis algul tumedast helikoest välja piiluvad. Lisasin vokaalmeloodiatele väikesed kaunistusnoodid – tillukesed igavese valguse laigud, mis sädelevad läbi faktuuri.“ – Timothy Takach

Libera me, Domine,
de morte aeterna,
in die illa tremenda:
quando caeli movendi sunt et terra.
Dum veneris judicare
saeculum per ignem.
Tremens factus sum ego, et timeo,
quando caeli movendi sunt et terra.

Lux aeterna luceat eis, Domine.
(Requiem aeternam)
*No man hath greater love than this,
to lay down his life for his friends.
(John 15:13)*
In paradisum deducant te Angeli:
et perducant te in civitatem sanctam
Jerusalem.
Chorus Angelorum te suscipiat,
aeternam habeas requiem.
Requiem aeternam dona eis Domine,
Et lux perpetua luceat eis.

Päästa mind, Issand,
igavesest surmast
tol kohutaval päeval,
kui taevas ja maa kõiguvad,
kui Sa tuled maailmale
tulega kohut mõistma.
Olen hirmuvärinais ja kardan,
kui taevas ja maa kõiguvad.

Igavene valgus paistku neile, Issand.
(Igavene rahu)
*Ei ole olemas suuremat armastust kui see,
et keegi annab elu oma sõprade eest.
(Jh 15:13)*
Paradiisi viigu sind inglid
ja juhatagu sind pühasse linna
Jeruusalemma.
Inglite koor võtku sind vastu,
ja olgu sul igavene rahu.
Igavene rahu anna neile, Issand,
ja igavene valgus paistku neile.

Tõlkinud Ave Teesalu

Arvo Pärt
Foto: Priit Grepp

Kaasaja muusikamaastiku ühe unikaalseima loojanatuuri **Arvo Pärdi** muusika ei tunne rahvuste, kultuuride ega religioonide piire. Helilooja ise on öelnud, et tema muusika on nagu valgus, mis läbib prisma: igale kuulajale võib sellel olla pisut erinev tähendus, nii et tekib vikerkaaretaoline muusikaline elamus. Pärti tuntakse peamiselt tema *tintinnabuli*-stiilis teoste põhjal – selle stiilini jõudis ta 1970. aastate teisel poolel ning on jäänud leitule truuks tänaseni. Oma *tintinnabuli*-ideega juhtis Pärt tähelepanu iga pisemagi heli väärtusele, kõlale ja tähendusele.

Ladinakeelse vokaalteose

„Da pacem Domine“ (lad – „Anna meile rahu, Issand“) loomiseks sai Arvo Pärt tõuke gambavirtuoosilt ja vanamuusika uurijalt Jordi Savallilt,

kes tellis teose oma rahuteemalise kontserdi jaoks. Savallil oli idee koostada läbiva teemaga kontserdikava, mille aluseks oleks 9. sajandi gregoriaani antifon „Da pacem Domine“ ning selle tekstile või meloodiale loodud muusika erinevatest sajanditest. Arvo Pärt ongi teose loomisel aluseks võtnud antifoni meloodia ning lisanud sellele kolm *tintinnabuli*-tehnikas komponeeritud polüfoonilist häält.

„Da pacem Domine“ esiettekanne toimus 2004. aasta juulis Barcelonas vanamuusika ansambli Hespèrion XXI, La Capella Reial de Catalunya ja Jordi Savalli esituses ning kogu kontsert oli pühendatud sama aasta märtsis Madridi pommirünnakus hukkunute mälestusele. Kuna Pärdi teos valmis tõepoolest vaid mõned päevad pärast nimetatud terroriakti, on seda vahel peetud otseseks pühenduseks Madridi terroriohvritele. Tegelikult aga on „Da pacem Domine“ universaalne rahupalve kogu inimkonna valu ja kannatuste eest, väljendades veendumust, et just rahututel aegadel on Jumal meie ainus kindel kaitse. (Allikas: Arvo Pärdi Keskus)

Da pacem Domine

in diebus nostris
quia non est alius
qui pugnet pro nobis
nisi tu Deus noster.

Issand, anna rahu

meie päevil,
sest pole kedagi teist,
kes võitleks meie eest,
kui ainult sina, meie Jumal.

Tõlkinud Ave Teesalu

Heldur Harry Põlda
Foto: Rasmus Kull

Heldur Harry Põlda alustas viiuli- ja lauluõpinguid Kuressaares. Ta on õppinud kümme aastat Tallinna Muusikakeskkoolis viiulit ja lõpetanud sama kooli 2015. aastal kooridirigeerimise erialal (õp Hirvo Surva). Tenorina on ta täiendanud end itaalia laulupedagoogi Paolo de Napoli lauluklassis Balti ooperi- ja laulustuudios Studio Lirico ning omandanud 2019. aastal bakalaureusekraadi Londoni Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis ooperilaulu erialal David Pollardi ja Ruby Philogene'i klassis.

Heldur Harry Põlda on juba aastaid laulnud erinevates muusikalistes suurprojektides. 8-aastasena Rahvusoooperis Estonia oma lavadebüüdi teinud noormehe repertuaaris on mitmeid ooperi- ja muusikalirolle. Britteni kammerooperi „Kruvipööre“ peaosa eest pälvis ta Eesti

Kultuurkapitalilt läbi aegade noorima laureaadina helikunsti sihtkapitali preemia (2008), samuti on ta Eesti Kooriühingu koostööpreemia laureaat (2010) ja pälvinud Eesti Rahvuskultuuri Fondi Georg Otsa stipendiumi (2013). 2022. aastal pälvis noor tenor Zagrebis toimunud 29. Thomas Kuti nimelisel Euroopa Lions' Klubi muusikakonkursil teise koha.

Heldur Harry Põlda on solistina esinenud mitmete kooride ja orkestritega nii Eestis kui välisriikides ning teinud koostööd paljude tuntud muusikutega. 2011. aasta juulis esines Heldur Harry koos helilooja Arvo Pärddiga Vatikanis paavst Benedictus XVI-le. 2015. aasta Saaremaa ooperipäevadel avanes tal võimalus üles astuda Bastieni rollis Mozarti ooperis „Bastien ja Bastienne“.

Hooaegadel 2019/20 ja 2020/21 oli Põlda Rahvusoooper Estonia stipendiaat. 2021. aasta sügisest on ta Rahvusoooperi solist. Aastast 2020 on ta ka Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemilise meeskoori dirigent. Põlda diskograafiasse kuuluvad CD „Terra Mariana“ (2010) koos Arsise kellade ansambliga, „Cantus angelicus“ (2011) koos Tallinn Sinfonieta ja dirigent Risto Joostiga, singel „Vater unser“ (2011), millel kõlab Arvo Pärdi samanimeline teos ning plaat „Heldur Harry Põlda ja Eesti Kaitseväge Orkester“ (2012).

Kuldar Schüts on lõpetanud 2012. aastal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia magistriõppe *cum laude* emeritprofessor Ants Üleoja dirigeerimisklassis. Ta on laulnud mitmetes professionaalsetes koorides ja vokaalansamblites ning osalenud arvukates muusikaprojektides. Noor dirigent juhatab nüüdset ajal Inseneride Meeskoori, EMLSi üleeestilist poistekoori Kalev, meeskoori Homme, Swedbanki segakoori ja Kalamaja segakoori. Kuldar Schüts on aktiivselt tegutsenud Eesti Kammerkooride Liidu ja Eesti Koorijuhtide Liidu juhatuses ning Eesti Kooriühingu muusikanõukogus. Ta on laulnud Vox Clamantis, Eesti Filharmoonia Kammerkooris ja Haapsalu vanamuusikafestivali kooris Studio Vocale. Hetkel on ta koosseisuline laulja ja koormeister Eesti Rahvusmeeskooris.

Kuldar Schüts
Foto: Jaan Krivel

Eesti Rahvusmeeskoor

Foto: Jaan Krivel

Sel hooajal oma 80. sünnipäeva tähistanud **Eesti Rahvusmeeskoor** on üks tuntumaid ja mainekamaid meeskoore maailmas. Algselt *à cappella* teoseid esitanud meeskoor on kasvanud kogu maailmas tuntud professionaalseks kollektiiviks, kelle tegevuses on tähelepanuväärne osa suurvormide ettekannetel.

Koori asutas 1944. aastal eesti koorimuusika suurkuju Gustav Ernesaks. Järgnevatel aastakümnetel on koori juhitanud Harald Uiho, Uno Järvela, Olev Oja, Kuno Areng, Ants Üleoja, Ants Soots, Kaspars Putniņš jt. Alates hooajast 2011/2012 on koori kunstiline juht ja peadirigent Mikk Üleoja.

Rahvusringhäälingule salvestav koor on teinud koostööd ka firmadega Deutsche Grammophon, Sony, Finlandia, Alba Records, GB Records, Virgin Classics, Aurora Ondine, Toccata Classics, SOOND ja Chandos Records. 2004. aastal võideti koorimuusika kategoorias Eesti esimene Grammy Sibeliuse kantaatide salvestise eest firmale Virgin Classics, kaastegevad tütarlastekoor Ellerhein, ERSO ja dirigent Paavo Järvi. Alates 2015. aastast on kooril valminud seitse CD-plaati, millest

esimene Galina Grigorjeva autoriplaat „In paradisum“ pälvis samal aastal Eesti muusikaauhindade galal parima klassikaalbumi tiitli.

Viimase kahe aasta jooksul on meeskooril ilmunud kolm albumit: 2023. aastal „Galina Grigorjeva muusikat meeskoorile“ (Toccata Classics) ja „Baltic Contrasts“ (SOOND). 2024. aasta mais üllitas plaadifirma Chandos Records helikandja, kus Arvo Pärdi teost „De profundis“ ja Šostakoviči 13. sümfooniat esitavad Rahvusmeeskoor ja BBC Filharmoonikud John Storgårdsi käe all. See plaat valiti 2025. aasta Eesti Muusikaauhindade nominendiks.

Eesti Rahvusmeeskoor on oma pika tegutsemisaja jooksul andnud üle 7000 kontserdi alates Eestist kuni Põhja-Ameerika ja Aasiani.

2024. aastal käidi esinemas Saksamaal ja Soomes, 2025. aasta veebruaris esines Rahvusmeeskoor Jaapanis, andes Tökyös *à cappella* kontserdi ja osaledes Šostakoviči 13. sümfoonia ettekannetel.

2015. aastal omistati Eesti Rahvusmeeskoorile ja Mikk Üleojale riigi kultuuripreemia avalikkuse ette jõudnud väljapaistvate tööde eest.

EESTI RAHVUSMEESKOOR

Peadirigent ja kunstiline juht **Mikk Üleoja**

I tenor

Aleksander Arder, Kirill Gorjušin, Aivar Kaldre, Andrus Kirss, Mart Kroon, Priit Lehto, Lennart Mängli, Valnar Neidre, Oliver Povel, Kuldar Schüts, Karel Tohv

II tenor

Priidu Aardam, Mikk Dede, Reio Blond, Madis Enson, Ero Esko, Olev Koit, Markus Leppoja, Grigori Rutškin, Margus Vaht, Margus Vellmann, Rihards Zariņš

Bariton

Peeter Hillep, Alo Rammo, Hanno Hint, Ott Indermitte, Oleksandr Kadyrov, René Keldo, Kaarel Kukkk, Igor Nikiforov, Andrus Poolma, Ants Reinhold, Andrus Siimon, Stanislav Šeljahhovski

Bass

Andres Alamaa, Jüri Eensoo, Rasmus Erismaa, Arno Jürjens, Taavi Kendra, Aare Kruusimäe, John William Mathre, Nikita Mištšenko, Mait Männik, Juss Tamm, Ranno Tamm, Roland Viilukas

tegevjuht: **Saale Fischer**

toimetaja: **Anu Huntsaar**

noodikoguhoidja: **Liisi Laanemets**

administraator: **René Keldo**

inspitsient: **Andres Alamaa**

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO

AUTOPARTNER

OLEREX

Jazz
pesulad

SORAINEN

SELVER
Hea mõte

myfitness
world class gym & studios

/eestikontsert

/eesti_kontsert

eestikontsert.ee